

NO ECOLOGIA AMBIENTAL, SINÓ ECOLOGIA INTEGRAL

ENTENDRE QUE TOT ESTÀ INTERRELACIONAT I QUE SOM PART D'AQUEST TOT

LEONARDO BOFF

servicioskoinonia.org

El Papa Francesc ha realitzat un canvi enorme en el discurs ecològic en passar de l'ecologia *ambiental* a l'ecologia *integral*. Aquesta inclou l'ecologia politicosocial, la mental, la cultural, l'educacional, l'ètica i l'espiritualitat. Existeix el perill que aquesta visió integral sigui assimilada dins del discurs ambiental habitual, no adonant-nos que totes les coses, sabers i instàncies estan relacionades. Per exemple: l'escalfament global té a veure amb la fúria industrialista; la pobresa de bona part de la humanitat està relacionada amb la forma de producció, distribució i consum; la violència contra la Terra i els ecosistemes deriva del paradigma de dominació que hi ha a la base de la nostra civilització dominant des de ja fa quatre segles; i l'antropocentrisme és conseqüència de la il·lusió que som propietaris de les coses i que aquestes només tenen sentit en la mesura que ens serveixen.

Com superar aquesta ruta perillosa? El Papa respon: "amb un canvi de rumb", i encara més, amb la disposició a "delinear grans camins de diàleg que ens ajudin a sortir de l'*espiral d'autodestrucció* en la qual ens estem enfonsant" (163). Si no fem res, estem anant cap al pitjor.

Però el Papa confia en la capacitat creativa dels éssers humans, que junts podran formular el gran ideal: "un sol món en un projecte comú" (164). Ben diferent és la visió imperant i imperial present a la ment dels que controlen les finances i els rumbos de les polítiques mundials: "un sol món i un sol imperi" (globalització).

El Papa proposa l'ecologia "integral". I li dóna el fonament correcte: "Atès que tot està íntimament relacionat, i que els problemes actuals requereixen d'una mirada que tingui en compte tots els factors de la crisi mundial, proposo que ens aturem a pensar en els diferents aspectes d'una ecologia *integral*, que incorpori clarament les dimensions humanes i socials" (137).

El pressupòsit teòric es deriva de la nova cosmologia, de la física quàntica, de la nova biologia, en

una paraula, del nou paradigma contemporani que implica la *teoria de la complexitat i del caos* (destruc-tiu i generatiu). En aquesta visió, ho repetia un dels fundadors de la física quàntica, Werner Heisenberg: "*tot té a veure amb tot, en tots els punts, en tots els moments; tot és relació, i res existeix fora de la relació*".

Aquesta lectura la repeteix el Papa innombrables vegades, formant el *tonus firmus* de les seves exposicions. Segurament la més bella i poètica de les formulacions la trobem en el número 92: "Tot està relacionat, i tots els éssers humans estem junts com a germans i germanes en una meravellosa peregrinació, entrellaçats per l'amor que Déu té a cada una de les seves criatures i que ens uneix també, amb tendre estima, al germà Sol, a la germana Lluna, al germà riu i a la mare Terra".

Aquesta visió existeix des de ja fa gairebé un segle, però no ha aconseguit d'imposar-se ni en la política ni en l'orientació dels problemes socials i humans. Continuem essent ostatges del vell paradigma, que aïlla els problemes i en cerca una solució aïllada per cada un, sense adonar-se que aquesta solució pot ser nociva per a la resta de problemes. Per exemple, tractar la infertilitat dels sòls amb nutrients químics que penetren a la terra i arriben al nivell freàtic de les aigües dels aquífers emetzent-los és contraproductiu, contradictori.

L'encíclica pot servir com una eina educativa per ajudar a assumir aquesta *visió inclusiva i integral*. Per exemple: "Quan es parla de *medi ambient*, s'indica una relació, la que existeix entre la natura i la societat que l'habita; això ens impedeix entendre la natura com a quelcom separat de nosaltres, o com a un mer error de la nostra vida; nosaltres estem inclosos a la natura, en som part" (139).

Si tot és relació, aleshores la salut humana depèn de la salut de la Terra i dels ecosistemes. Totes les instàncies s'entrellacen per bé o per mal. Aquesta és la visió de l'ecologia integral. 